ב: ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

עין משפט נר מצוה

רב א מיי׳ פ״ח מהלכ׳ טוען׳ ומ״ש הלכ׳ ט: רג ב מיי׳ שם הלכ׳ ו ופ״ח שם הלכ׳ ה ופ״ט מהלכ׳ שאר אבות הטומאה הלכ׳ ג ופ״ד שם הלכ׳ ב ופ״ה שם הלכ׳ ג ופ״י מהלכ׳ טומאת צרעת הלכ׳ יג ופ״ל מהלכ׳ מטמא משכב ומושב הלכ׳ ג סמג עשין רלה רמו: רד ג מיי׳ פ״ח מהלכ׳ טומאת מת הלכ׳ ו ופ״ל מהלכ׳ שאר אבות הטומאה הלכ׳ ג סמג שם: בנו ד מיי׳ פ״ב מהלכ׳ נזקי ממון הלכ׳ ג ה ב סמג עשין נז טוש״ע ח״מ סי׳ שפח סעיף ב ופעיף יח: בז ה מיי׳ פ״ח שם הלכה י סמג עשין״ע שם: יז ו מיי׳ שם הל״י טוש״ע שם פעיף יט: יח ז מיי׳ שם פ״ב הל׳ ג טור ש״ע שם סעיף יח ופעיף יט: יט ח טוש״ע ח״מ סי׳ שפ״ח סעיף ה: כ ט טור ש״ע ח״מ סי׳ שלח סעיף ה:

מסורת הש״ס

דאילו אב מטמא אדם וכלים. גרס ולא גרסינן מדם וכגדיש שלשון זה משמע מטמא מדם לטמא בנגדיש ות״ת והכי טמא מת עושה כלי מתכת כיוצא בו דמרבה הרי הוא כחלל מלמא ים מהן כיוצא בהן וי״ל דלחכמי היו עושה כיוצא בו שמותו כלי מתכת אין עושה כלי מתכת אחר כיוצא בו כמו שמדקדק ר״ת בגיטין מתני׳ דלהלן:

תנו רבנן שלשה אבות. הפסיק בגמ׳ זו לפרש תולדותיהן שלו כיוצא בהן דקתמר רב פפא לקמיה: **אבל במחוברת אימא** בולה טועדת היא. לשלם מק שלם לפיכך טועדת היא ומ״ש ומכי מיתי לי מתלושה דייק כתלושה לי משמע מכות התינח למ״ד (לקמן ד׳ ה:) קרן עדיפא לכוותו להזיק ולפיכך קרן לחי וכדמפרש ר״ת לקמן דהיינו למ״ד פלגא נזקא ממונא לחים ליה משום שוורים שלו בחזקת שימור קיימי אבל למ״ד פלגא נזקא קנסא לחים ליה משום שוורים בחזקת שימור קיימי לא לחיב קרן מכולהו כדלמרינן לקמן (שם) כי שדית בור בייניהו לחי כולהו לבר מקרן לחיבה למיפרך שכן מועדין ממחילתן פי׳ דרכן להזיק משל״ך נקרן דבחזקת שימור קיימי וי״ל דלמ״ד פלגא נזקא קנסא הא דקתמר אבל במחוברת לימא בולה מועדת היא ושלם מק שלם נפעם לחשוה לאו משום דלחיטרך קרא לאשמועינן דאין מועדת פלגא ואתא לאשמועינן להניח בולה מן הספוק למחוברת נמי היה לאיה מן הספוק למחוברת נמי היה בכלל נגיחה שלם אטעה לומר דנגיחה היינו בתלושה דומיא דקרני ברזל דלקיה אבל במחוברת דרכו להזיק מתחילתו ועלמוד מבור ומחד מחכות לחייבו לכחחלה מק שלם: **ומלתא אגב אורחיה** קט״ל. ואפילו לרב פפא דאמר לקמן בשור שנגח ד׳ וה׳ (דף נ:) למועד לאדם קחמת לא היו מועד לבהמה היינו דוקא שנגח ג׳ כני אדם דבהכי לא היו מועד לבהמה אבל נגח אדם ואשור ואמור דהוי מג׳ מינים הוי מועד לכל אבל נגח שור ואמור וגמל לא היו מועד לאדם ואע״ג דלכל בהמה הוי מועד לחיבו לרב פפא דאיחמר החם וה״ר מנחם פי׳ דה״ק מועד לאדם שהיה מועד לכל ואזר בו מבהמה ונשאר מועד לאדם הוי מועד לבהמה לחזרה לבהמה לאו אזרה היא אבל מועד לאדם מזרה היא: **באשר** יבער הנפש. פי׳ ר״ת דמזרה לאדם מזרה היא: **באשר** יבער הנפש. כמו נדבכין די אבן גלל (עזרא ו) שהאן דומה לאבן שיים הא כשאזר נגח אדם כתיב [שמות כא] כי יגוף שור איש שור את איש וגבי נגיחה שור בשור כתיב: **אדם דאית ליה מזלא.** דולאי מתכוון השור להרע וכא עליו בכח אבל נגיחה הוי משמע שמגלח עומד ומפגי בקרניו. ליתנא אחריתא **איש** ליה מזלא ואיכו נוח להמיתו בנגיחה דהיא אחיתת קרן מעט אבל נגיחה בכח וכחוזה ובאמיתת קרן בגוף: **ואגב אורחיה קמ״ל.** קרן אדמלה נגיחה באדם ונגיפה בבהמה דמשמע נוחה היא הבהמה למות מן האדם משמיענו דשור המועד להרוג את הבהמה ג׳ פעמים לא אחיב העלאה לגבי אדם דאם נגח אדם ואח״ב היכו כאם לחיבו אבל את הכופר דבאדם ההורג אדם כאיב אקול דשור ובעל השור נקי [שמות כא] וכאועד כאיב [שם] וגם בעליו יומת והיכא אבל את הכופר דבאדם ההורג אדם כאיב אקול דשור ובעל השור נקי [שמות כא] וכאועד כאיב [שם] וגם בעליו יומת והיכא מיתה היינו ממון שאבל את הכופר דמי נהרג ליורשיו ולא מיתה ממש דאמרינן בפ״ק דבבא בתרא (דף טו:) על לציחתו אתה הורגו ואי אתה הורגו על לציחת שורו אבל מועד לאדם הוי מועד לבהמה ומועד להרוג את האדם מאבות לה [א] כאבל עמד בדין עד שנגח אבל פעמים אבל נאקל מיד כאאמרינן הכא: **רבינא מודה רבינא** היא דוחקת: **אי אין** הזיקן מצוי. הלכך תולדה דקרן הן לאין הזיקן מצוי ואין הנאה להזיקו ומשלמי חצי נזק בקרן: **מאי שנא קרן.** לאחייב לאומנת הזיקן: **ושלם.** את נעירה: הגלל

ואטמא מת תולדותיהן לאו כיוצא בהן [ב]**דאילו אב מטמא אדם וכלים** [ג]**ואילו תולדות אוכלין ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא הכא מאי אמר רב פפא** [ד]**יש מהן כיוצא בהן ויש מהן לאו כיוצא בהן ת״ר** [ה]**ג׳ אבות נאמרו בשור הקרן והשן והרגל קרן מנלן דת״ר** [ו]**יכול יגח אין נגיחה אלא בקרן שנאמר** [ז]**ויעש לו צדקיה בן כנענה קרני ברזל ויאמר כה אמר ה׳ באלה תנגח את ארם וגו׳ ואומר** [ח]**בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח מאי ואומר וכי תימא** [ט]**דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן ת״ש בכור שורו הדר לו ואאי מילף הוא גילוי מילתא בעלמא הוא דנגיחה בקרן הוא אלא מהו דתימא כי פליג רחמנא בין תם למועד ה״מ בתלושה אבל במחוברת אימא כולה מועדת היא ת״ש בכור שורו הדר לו וגו׳** [י]**תולדה דקרן מאי היא נגיפה נשיכה רביצה ובעיטה מאי שנא נגיחה דקרי לה אב דכתיב כי יגח נגיפה נמי כתיב** [כ]**כי יגוף האי נגיפה נגיחה היא דתניא פתח בנגיפה וסיים בנגיחה לומר לך זו היא נגיפה זו היא נגיחה מאי שנא גבי אדם דכתיב כי יגח ומאי שנא גבי בהמה דכתיב כי יגוף** [כא]**אדם דאית ליה מזלא כתיב כי יגח בהמה דלית לה מזלא כתיב כי יגוף ומלתא אגב אורחיה קמ״ל** [כב]**דמועד לאדם הוי מועד לבהמה ומועד לבהמה לא הוי מועד לאדם נשיכה תולדה דשן היא לא שן יש הנאה להזיקה הא אין הנאה להזיקה רביצה ובעיטה תולדה דרגל היא לא רגל הזיקה מצוי הני אין הזיקן מצוי אלא תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאמר רב פפא אהייא אילימא אהני מאי שנא קרן דכוונתו להזיק וממונך ושמירתו עליך הני נמי כוונתן להזיק וממונך ושמירתו עליך אלא** [כג]**תולדה דקרן בקרן וכי קאמר רב פפא אשן ורגל שן ורגל היכא כתיבי** [כד]**דתניא** [כה]**ושלח** [כו]**זה הרגל וכן הוא אומר** [כז]**משלחי רגל השור והחמור ובער** [כח]**זו השן וכן הוא אומר** [כט]**כאשר יבער הגלל**

ועמד מם. מי שנגח כמת הוי לא כטומלה דמת עלמו מני מכות כטומלה הוי והכוגע בו הוי לא כטומלה ומכומלה מדם וכלים דהא כמיב יבי) והמי קרא נטמא מת כתיב ומשמע דמטמא מדם דהא כתיב והנפש הטוגעת וגו׳: **הכא מאי.** מולדות דשנח הוי כאכות מולדות דטומלה לא הוי כאכות והכא מולדות דמזקין מאי מי אמרינן מולדות כיוצא בהן לא שנח לא ב״ם מולדה אם הזיק משלם או לאמת לא: **ים מהן כו׳.** ולקמן מפרש מילחיה דכך פפא בשמעתין: **הקרן.** לגגות: **השן.** לאחול: **רגל.** דריסה לשבור את הכלים: **כאלה תנגח אם ארם יעד בלחמה.** אלמא בשנגיפה נקרן: **דברי הכלה.** נגיחה וכחוכים: **ואאי מילף הוא.** בחמיה. הא לא גמרי׳ מדברי הכלה לא חיוב ולא פטור אלא גלוי מילחא הוא לכל הימי דכחיב בנגיחה נקרן הוא: **אלא.** לחכי לימיטרך ואומר למאו למימא כי אלק רחמנא בין חם למועד לא שלם אלא מן הקרן ולא בשאר נזקין: **וכחוכים:** [כא]